

<p>Szerkesztői iroda: Piaczsor, Kapeller-ház hová a lap szellemi részét illető közle- mények küldendők.</p> <p>Kiadó hivatal: POLLÁK MÓR KÖNYVNYOMDAJA. hová a hirdetések s előfizetések bérmentesen küldendők.</p> <p>Kéziratok nem adatnak vissza.</p>	<h1>KÖZÉRDEK.</h1> <h2>Vegyes tartalmu heti lap.</h2>	<p>Megjelen minden vasár- napon egy nagy íven.</p> <p>ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK Helyben hához hordva, vagy vidékre postán küldve:</p> <p>Egész évre . . . . . 4 frt. Fél . . . . . 2 " " Negyed . . . . . 1 " "</p> <p>HIRDETÉMÉNYEK DIJA: 3 hasábos petit sorért, vagy ennek helyéért 5 kr. Bélyegdíj külön 30kr. Nyilttér sora 15 kr.</p>
--	---	--

ARANY JÁNOS. 1817—1882.

Október 15-ikén nagy ünnepet szentelt a nemzet annak a költőnek emlékére, aki a föld kerekességén mindenütt diadallal hordozza körül a magyar nevet és a magyar költészetet. Petőfi szobrát avattuk fel; a rég elköltözött szellem visszatért; új testet öltött s szózatot ajka ott a Duna-parton ismét hívja nemzetét: „Talpra magyar!” De épen azon órában, melyben Petőfi szelleme megtestesülve visszatért: a költészetnek és a nemzetnek egy másik dicsősége és büszkesége készült már „lerázni azt, ami benne földi.” Egy hét múlva, október 22-án le is rázta.

Nyűg volt neki a „földi része” már 4 év óta; most megszabadult; már könnyű szárnyakon járhatja be ő is az ég és a föld birodalmát. Soha sem hal meg többé; mint az égi karok disze s a halandók büszkesége és vigasztalója, örökké élni fog.

Halálának közvetlen híret „remegő kézzel” irták le a napi sajtó tudósítói. A mi kezünk nem remeg, mert mi nem halálának, hanem halhatatlanságának híret tudatjuk. „Nem hal meg az, ki milliókra költi dús élte kincsét, ámbár napja múl; Hanem lerázván a mi benne földi, Egy éltető eszmévé finomul. Mely fennmarad s nőtlen nő tisztá fénye Amint időben, térben távozik . . .”

Nem idő előtt történt „oszlása;” már régóta „bomladoztak földi kötelékei.” „Az élet hegyének már tetetjén állott” s le kellett szállania. De élte „nem fajulva tengés, olesó időnek hasztalan s toka” volt, „de érben, vérben a vidám kerengés, Mely szebb jövőndő biztos záloga.”

Nem! nem remegő kézzel írjuk le, hogy Arany Jánosban meghalt, a mi földi. Büszke örömmel hirdetjük az ő szavaival, hogy:

Szentebb e föld, honunk áldott alapja,
Mióta, nagy szív, benne nyugoszol;
Szentebb a multak ezredévi lapja,

TÁRCZA.

A tizenharmadik.

Kétlaki Dávid ur. korunk fogalmait szerint, épen most van a legjobb korában; az az még nincs épen ötven éves. Haja sokkal szebb és ragyogóbb, mint akár husz éves korában. Jól idomított ajkai az urias kellemmel vegyült mosolyt a pazarlásig bőven gyakorolják, csaknem kihívólag ragyogtatva azt a gyönyörű fogsort, mely sokkal jobban kiállja a legegesebb nyelv kritikáját, mint az, melyet élte tavaszán viselhetett. — Homloka felhőtlen derűjén, élénken forgó szemében, kifejezéssel teljes arcán a vágyak és remények egész legiója olvasható. Mindezek mellé hibátlan növésű, nyulánk természet, melynek minden mozdulata ifjú ruganyosságot negélyez. Nagy okom van még most nem mondani, hogy barna-e vagy szőke, habár a ragyogó fekete haj barnára vall. Annyit azonban aligha el nem talált az olvasó, hogy nőlen; a mi Dávid bácsi agióját bizonyára csak emelheti, különösen ha megmondom merre van hazája. A várossal vetekedő helység nevének nevében viseli.

A Dávid bácsi nőtlenységét különösen három okból lehet csodálkozni: először mert igen szép jövedelemmel rendelkezik, vagy is bírja az összes szépségek kuforrását; másodsor mert igen csinos ember, a mi különben teljesen fölösleges, ha az első meg van; harmadsor . . . valljon lehet még egy harmadik ok is?

Van bizon.
És mi az?

Sem több, sem kevesebb, mint a legfőbb t. i. a nőstüli elhatározás. Zsenge kamasz korától fogva annyira nem hiányzott, hogy még most sem hiányzik.

Fényes tanúbizonysága ennek az a furcsa körülmény, hogy eddig nem kevesebb, mint 12 mondd tizenkét leánnyal járt jegyben; a tizenkettővel 35 éves korában.

És mi okból nem járt azóta egygyel sem?

Hát biz az egy kissé különös ok. El sem hinnék, ha nem tudnók, hogy sok ember mennyire alatta áll a babona hatalmának.

Dávid bácsinak komoly aggodalmi voltak a 13-mas szám iránt; de kikerülésére meg mindedig, semmiféle módot nem talált, pedig nem egy számtudós koptatá a nehéz themán eszének nehezen mozgó gépezetét.

Lehet, hogy mi kitalálnók, ha kérdeznék; azt mondanók, hogy tegyen úgy mint a többiekkel; hagyja a fakednél, s így könnyen áteshetik rajta.

Mióta, nagy név, hozzá tartozol,
Koszorut elő! . . . morzsoljuk el könyünkét! . . .

Nagy szív és nagy név! Petőfi sohasem hízelt földi embernek; nagy szívnek kellett hát lennie annak, melyről így ír ő: „Jártam azóta magas, fényes paloták körül, a hol minden, minden nagy; gazdájok lelke kicsiny csak: akkor eszembe jutott alacsony hajléktok; ebben mind kicsinyeske, de a gazdának lelke nagy és szép!” Nem csak Petőfi, az egész nemzet büszke örömmel tehet tanuságot arról: milyen nagy és szép lelke volt Aranyának!

Minő gyöngéd szeretettel ölelte, ápolta egyszerű, agg szüleit; hogy akart lemondani érettk az álmotdott és óhajtott hírnévről és dicsőségről, hogy legyen „közönséges ember, mint más;” milyen rajongó lelkesedéssel fejezte ki szive nagy örömét eposzaiban, balladáiban a nemzeti mult dicsősége és nagysága iránt, mikor ő a jogos nemzetnek még nem is volt tagja, mert „kutya bőre nem hiányzott, de hibás volt datuma!” S mikor a nagy katastropha beállott: mint lett a nemzeti gyász emelkedett, nemes, méltóságos szavu dalnoká „lyrai sohajukba tördelve szét fájo lelkét!” Majd ismét ő adott sziveket felrázó hangot annak, hogy imádott nemzetében ismét „van élni hit, jog és erő.”

Nagy szív volt az, a mely ugy szerette a hazát, hogy érte mondott imája soha „nyereszkedésé nem vált,” de felháborodva kiáltá: „van — fájdalom! kinek czégér hona. Hah! tózsér, alkusz és galamb kufár: ki ismer! e hely az úr temploma! Rátok az ostor pattogása vár! . . . Oh értsd meg a szót: kincs, arany kínáljon: nyereszkedésé szent imád ne váljon!”

Csak szeretni, áldozni és tűrni tudott. Lantjának varázsával, nevének tisztá fényével s nemzeté osztatlan szeretetével soha sem „nyereszkedett” nemzetén. „Azért kívánám hogy még el ne halljak, Hogy rólad méltán zenghessen ez ajkak” éneklé rajongó honszeretetében.

„Szentebb a multak ezredévi lapja,
Mióta, nagy név, hozzá tartozol!”

Ámde épen itt a bökkenő. Dávid bácsinak minden eddigi jegyesi állapota ugy végződött, hogy őt hagyták a fakednél.

Ehez ő annyira hozzászólt, hogy nem is tudá a dolgot másképen képzeln.

El lehet képzeln, hogy a mi bányának a guny-
ból is jóformán kijutott.

Leginkább bosszankodott, ha valaki gunyos czélzá-
sal jegyzőnek mondotta; annyival inkább, mert a czél-
zás kettős volt.

Egyszer sok évvel ezelőtt megyei jegyzőségre is
pályázott, de kísérlete bukással végződött. Másfelől a jegyző
név sokszori eljegyzéseire is rájárt.

Egyszer tehát megunva a sok gunyt, s a házaso-
dási vágytól is még mindig sarkaltatva elhatározá, hogy
érett ifjúkora végső határainál komoly küzdelemre száll a
13-massal.

Terve következő volt: kiszemeli a 13-dikat, faked-
nél hagyja; végérvényesen megszereti s nőül veszi a
14-kezt bezárólag. Lelkeismeretét is megnyugtató, gon-
dolva, hogy teljességgel nem lelkiismeretbévógó dolog
eserben hagyni egyet: a 13-kat akkor, mikor őt már 12
csalta meg.

Tervét korántsem falujában vagy környékén, hanem
valahol máshol s épen a fővárosban véle legsikeresebben
valósíthatni.

Ez elhatározás folytán nemsokára Pesten élvezé a
főváros örömeit.

Egy pár meghitt titoktartó ismerőse segélyével női
társaságokba is hamar bejutott.

Természetesen első dolga volt kiszemeln a félel-
mes 13-dikat s egyszersmind keresni a 14-kezt.

Már rég szemügyre vetett egy igen urias tartású, s
az egykori szépségnek nem csekély maradványával dicse-
kedhető. talán középkori asszonyságot virító szép leányá-
val, kinek elváhatatlan kísérője volt egy kis ölebecske.
Ez épen kapóra jön gondola. A mama jó lesz 13-nak,
a leánya 14-nek. Épen hozzám való; a különbség kö-
tünk alig harm . . . ah botor gondolat! én vagyok
olyan férfi, mint a milyen leány ó.

Ily rózsás gondolatok foglalkoztatták hősünk eszt,
midőn a népes társaságba belépnek a kiszemelt áldozat-
ok elváhatatlan kísérőjükkkel: az ölebbel s egy szerény
magatartású, de igen kellemes megjelenésű csinos fiatal
emberrel, kinek aligha nem forgott olyasmi az agyában,
hogy a gyönyörű lánykának épen olyan elváhatlan oda-
adó hű kísérője legyen, mint az ölebecske a mamának.

Szükségtelen mondanunk, hogy hősünkre, a fiatal
ember látára igen kellemetlenül hatott, de elhatározása-

Arany János lantjával, nevével szentebb s
dicsőbbé tette nemzeti multunkat. A 40-es évek-
ben, hazánk akkor élő szellemi hőseinek sorai kö-
zött, egyszerre, mint egy meteor jelent meg. —
Széchenyi, Kossuth, Deák, Vörösmarty és Petőfi
mellett feltűnni, e nagyok sorába nagygyá lenni:
csak hatalmas erő lehetett képes. Petőfi azonnal
észrevette s lelkesült örömmel fogadta az új, igaz
nagyságot. Mikor 1847-ben megjelent „Toldy”,
Aranyt így üdvözölte Petőfi: „Ki és mi vagy?,
hogy így tűzökádó gyanánt Tenger mélységéből
egyszerre bukansz ki. Más csak levelenként kapja
a borostyánt, S neked röktön egész koszorut kell
adni.” S azóta

„Zengette a jövő reményét
Elsírta a múlt panaszát,
Dicsőség fényével övezte körül
A nemzetet s hazát.”

S „ha illette a babér, volt a ki osszon . . .” S mi-
kor kétségbe esve azt hitte, hogy „Nincs többé
nép Caledonián, Kit ő felgyújtson énekével”: akkor
se „tette le a lantot,” hanem „Nézett a sötébe,
sötét éjszakába, Régi elhunyt idők homályos tit-
kába” „S elé termett a mult, bústól, örömtől.”
Igy született „Buda halála,” a költői műalkotás-
nak s a magyar nyelv fenséges bájának halha-
talan remeke. Igy született „Toldi bús szerelme”.
Petőfi ötet hívta fel, hogy ketten legyenek a nép
költői: „Daloljunk számára, Legyen minden da-
lunk egy-egy vigasztalás. Egy édes álom a kemény
nyoszolyára” s ő dalolt az egész nemzetnek vi-
gasztalást, égi örömet csepegtetve nemzete szívébe.

Aranyának nem csak költészetére: életére is
büszke lehet a nemzet. Aggódva szemlélte a nagy
költő, hogy

„Sokban hívságos elme kérkedik,
Írányt még jóra szépre is az ad;
Nem mondom: a hont ők nem szeretik,
De jobban a tapsot, mint a hazát.”

Ő benne nem lakott hívságos elme. Tapsot, külső
fényt, magasztos hivatásához nem illő demogog
szerepet nem vállalt; muzsája jutalmul csak a
borostyánt fogadta el. Ha fizetéssel jó hivatalt

ban meg nem tántoritotta. Miután ragyogó fekete hajára
bizonyos biztosító műveleteket alkalmazott, jobb sorsra
érdemes elszántasággal közeledék a megostromlandó ellen-
ség táborá felé.

Már már kirepült a nyelve hegyén levő első ostrom-
löveg, melynek áldozatul a mama vala kiszemelve, midőn
mely hajlongása közben az ellenség táborából jövő nem-
várt támadás a szót torkán akasztja a mama öléből, egy
szörnyű bomba kutyacsaholáshoz hasonló bönböléssel épen
arczon találja. . . .

Pámili! az istenért! Uram segits! Mi van a pámili
szájában?!

Biz ott nem egyéb volt, mint a mi hősünk ifjú
kinezésének legfőbb feltétele, ragyogó fekete haja.

Es minő pusztitást vitt véghez a kis szörnyeteg azon
a gyönyörű hajon!

Szegény Dávid bányák! ily vad ellenségre, mely
őt elevenen scalpirozza, csakugyan nem számított.

Tableau!

A szerencsétlenül járt támadó a váratlan meglepe-
tés első rémületében teljesen kopasz fejjele egy rövid má-
sodpercig látható; azután gyorsabban mint a gondolat
eltűnik; a pámili vad diadal-ugatóssal utána a futó ellen-
ségnek; a mama ijedten kap fejéhez; kezét görcsösen
tapasztja ragyogó fekete hajához; s a szép leánya . . .
nem tudni az ijedségtől-e, vagy a görcsös nevetéstől
ajultán dől csinos udvarlója karjába, ki maga is alig ké-
pes fékezni kitoró nevetését.

Hősünk teljes rendetlenségben, összes szerelvényeit,
kalapját, sábotját stb. a csatatéren felejtve, száguldott
szállása felé, nem egy járó-kelőt ijesztve meg különös ki-
nezésével, fejére borított kabátjával. Hogy az utczán na-
gyobb kellemetlenség nem érte, azt csak az éjszakának
és annak köszönhető, hogy a legféltreosabb utczakon igye-
kezett szállására jutni.

Midőn végre testben lélekben megtörve szállására
ért, kétségbeesetten omlott ágyára, s már-már az öngyil-
kosság sötét gondolatával kezdett tépelődni, midőn dur-
ván feltárt ajtaján az álmából fölklatott kapus léleksza-
kadva rohan be s minden bevezetés nélkül nyakon ragadva
fojtogatni kezdi e szavak kíséretében: „Azt hitted gaz-
ember, hogy rászedsz?! Mit keressz a más szállásán? De
hiszen mindjárt keresek én neked hozzád illő szállást!”
S ezzel mielőtt hősünk e nem épen gyöngéd figyelme-
zetésből s a vasmarkok hatásából magához térhetett volna,
ott hagyta; az ajtót zárta s elrohant, hogy kevés idő
múlva két izmos rendőrrel állítson be, kik Dávid bácsit
minden szabadkozása és tiltakozása daczára — börtönbe
szállíták.

(Folytatása következik.)

kellett vállalnia: nem ő kereste azt, hanem a nemzet akarta megtisztelni magát azzal, hogy első tudományos és irodalmi intézetének élére állítsa. De a polgári erény örök dicsőségére jegyzi fel a történelem megvesztegethetetlen muzsáját, hogy a magyar tud. akadémiától csak addig fogadott el fizetést, a míg azt csaknem emberi erőt meghaladó munkával megtudta szolgálni. Rea is illik az, hogy „az élet azon adományai, melyeket csak lehajlva lehetett elérni: számára nem léteztek.” Költői koszoruját fenn, magasán hordotta; sohasem szállott le oda, a hol azt beszennyezhetné volna. Mint tudós is csak költői koszorujába szerzett babérokat.

Mikor 1867-ben a Szent István-rend keresztjével kitüntették: bizonyára a legnagyobb polgári erényt érte a kitüntetés, de akkor is nem az elfogadó, hanem az adományozó volt megtisztelve. Ő már a mivel világot közelismerésének érdemrendjét viselte akkor, midőn valaki észre vette, hogy a Szent Istváné még nincs a mellén. Az a nemzeti gyász, mely temetésén nyilvánult: vájjon nemzeti büszkeséggé, hogy nemzetünk halhatatlanságát koszorujában ott ragyog Arany János neve is. Az a sir is, mely hamvait takarja, élő tanuja annak, hogy e földet a magyar név tette nagygyá; az a lap, melyre neve van írva: dicsőbbé teszi a nemzet „ezredévi mulját.”

Makkai Domokos.

A nagyenyedi polgármester választásához.

(B.) Három hónapig tartó külső gyászszal: a polgármesteri szék betöltetlen hagyásával tisztelte meg Nagy-Enyed város polgársága feledhetetlen ősz vezérének, Sándor Eleknek bánattal fogadott elhunytát. — Teljes esendben, minden mozgalom nélkül teltek el e hónapok, mint az igazán lélekből gyászolóhoz illő volt; nem alakultak klubok, nem tartottak pártgyűlések, nem folyt személyeskedés a végből, hogy e város jelessei közül ez, vagy amaz érdekében a szenvedélyek felizgatassanak. A városi tanács tagjai ifjú erőben, munkás szünetben kitűnő tagjai nem személyeknek előtérben tolasával, hanem a reájuk bízott örökségnek: a város anyagi és szellemi jóllétének fenntartása, a városi közigazgatás pontos vitele által tüntették ki magukat. Közelismerés legyen önzetlen fúradásuk legszebb pályabére! A városi képviselő, — mely oly imponans módon fejezte ki a gyászeset alkalmával részvétét, — szintén csak komoly feladatának élt, komoly kötelességeket teljesített.

De immár lejár a gyász ideje, habár az érzélem megmarad a szívek mélyében. Folyó évi november hó 6-ikára ki van tűzve a választás napja. Keresni kell a férfit, aki erős értelemmel, kitarító munkával, szakadatlan figyelemmel és laudni nem tudó erélyvel legyen képes vezetni e hivatászerű város ügyeit, — aki a polgárság anyagi és szellemi fejlődését, a nemzeti elem erősödését folyton előre segítse; — aki tudva Nagy-Enyed városnak Alsó-Fehérmegyében való nevezetes hivatását, széles körű szellemi felfogása és ennek megfelelő tevékenysége által támogatni és érvényre emelni bírja azon elveket és nézeteket, a melyek a magyar állam érdekében, az alkotmányos törvények oltalma alatt foganatosítandók.

Évtizedeken keresztül olyan volt e város, mint a vihar s az emberek gonoszúsága által lombjaitól, ágaitól megfosztott és kíméletlen fejszecsápasokkal megbeszített fa, mely idegenek uralma alól ismét ősei örökébe lépő gazdájának gondos ápolása alatt friss lombokat, új ágakat nyerve lassanként beforrja sebeit, — majd az ősi talaj tápláló ereje által is segítve újabb növekedésnek indul s most már nemcsak esendes árnyat ad a pihenőnek, nemcsak izes gyümölcsöt nyújt gazdájának, hanem sudarának és koronájának mind jobban fejlődő szépsége által is mind kedvesebb benyomást tett a szemlélőre.

Ki ne emlékezne városunkban a végromlásnak tekintett pusztulás utáni időben az elhagyott utcákra, ledőlő házakra, kerítéstelen terekre, a pusztaságra? — Ki ne tudná előszámlálni a lassu, de biztos haladás egyes mozzanatait, az egyenként felépülő házakat, az egyenetlen alávett utcákat, a kövezéseket, melyek a feneketlen pocsolyás helyeket szárazzá, a csatornázásokat, melyek az egészségtelen helyeket lakhatókká tevék, az ültetéseket, melyek által a pusztaságból kies helyek lettek teremtvé; a közintézeteket, iskolákat, egyleteket, melyek a szellemi és társadalmi életet emelék. Oh bizony! el kell ismernünk, hogy csak gondos kezek munkája s az egyetértés szelleme hozhatta létre 21 év alatt e kedvező eredményt, és be kell látnunk, hogy ezen féltékenyen őrzött örökség főfelügyeletét szintoly gondos kezekbe kell helyezni, hogy ha a fejlődés örömeit teljesen élvezni akarjuk.

Városunk oly szerencsés, hogy a közélet terén sokszorosan kipróbált férfiakat bir kebelében, kiknek buzgalma a megye és főleg a vár s érdekében sokszoros eredménnyel kifejtett tevékenysége legszébb zálogul szolgálhat a város jövőjére nézve. Nincs is kétségünk benne, hogy a választás csakis ezen jeles férfiak közül fog történni, s nem fogja senki is kockáztatni a jó egyetértést pusztá személyi előnyökért, vagy áll-politikai tervezetésekért, hanem mindnyájan rajta leszünk, hogy Nagy-Enyed város egy, a város emelkedése érdekében sokat tett, ér-almi és erkölcsi erőben kiváló, sokoldalú munkaképességben kitűnő, derék férfit nyerjen meg a polgármesteri székre.

Ezzel érdemelje ki a város képviselő-testülete a méltó közbecsülést és elismerést, s azután ismét fel munkára, egyesült erővel!

Arany János önmagáról.*)

N.-Kőrös jun. 7. 1855.

Kedves Palim!

Ideje volna beváltanom ígéretemet s megküldeni az autobiográfiát, mely iránt felszólítottál. Megvallom, hozzá is fogtam, nagy tudós képpel, amegy a harmadik személyben beszélgetvén magamról, mint efféle elhunyt celebritástól, de megijedtem tőle, halva képzelvén magamat. Most tehát röviden, a tények elsorolására fogok szoritkozni, állítsd belőle össze a mit tudsz. Toldinak se küldök mást, használhatja a tiedet, ha kell neki.

Születtem N.-Szalontán Biharban 1817-ben. A napra nézve nem vagyok egészen tisztában. Szüleimtől mindig azt hallám, hogy azon vasárnap volt az, mely Gergely és József nap, tehát márczius 12—19 közt esik; ezért előbb Józsefnek is akartak keresztelni. Hogy jutottam a János szép névhez mégis, nem tudom. Ki lehetne számitani hányadikra esett 1817-ben azon vasárnap, de később keresztelőlevelem az anyakönyvből kivonatván, megütözközve láttam, hogy márcz. 8-án már meg is kereszteltettem s így szüleim tévedhettek s tekintve a szokást, hogy nálunk 8-ad napra keresztelnek a születés után s nálam sem volt ez alól kivétel, márczius 1-én gondolom a napot megállapíthatni. Egyébiránt apám kevés földdel s egy kis házzal bíró földműves volt. (Apám György, anyám Megyeri Sára.) Szüleim már mindketten öregek, mikor születtem s én egyetlen fiók, a menyinyben legidősb leányuk már régóta férjnél vala, (nálam annyival korosb, hogy első gyermeke velem egykoru) a többi számos testvéreim pedig kik, közül én egyet sem ismerék, előttem mind elhaltak. Így hát én valók öreg szüleim egyetlen reménye, vigaszt; szeretek is az öregség minden vonalmával, mindig körünkben tartottak és rendkívül vallásosak lévén hál e hajlam rám is kerán elragadt: az ének és szentírás vonzóbb helyei lettek első tájja gyöngye lelkemnek s a kis bogárhátú viski szentegyház vala, filem soha egy trágár szót nem hallott, nem lévén eselőd vagy más lakó, mint az öreg szüleim és én. Azt hiszem, hogy a kora komolyság ettől van kedélyemben. Testvéreim nem voltak, más gyermekekkel ritkábban volt alkalmam játszani, természetes, hogy a lélek komolyabb irányt vón. E mellett tanulmányosságom a szalontai nagy világban némileg szokatlan jelenség gyanánt tűnt fel. A zsolnárokat, a biblia vonzóbb részeit emlékezetem meghaladó idő előtt hallásból már elsajátítottam. Alig 3—4 éves koromban apám, ki értelmes, irástudó paraszt ember volt, hamuba írt befűköt megtaníttat olvasni, úgy hogy mire iskolába adtak, hová mód nélkül vágytam s a mi nem erős testalkatom s a szülők féltékenysége miatt csak 6-ik esztendő koromban történt, már nemcsak tökéletesen olvastam, de némi olvasottsággal is bírtam, természetesen oly könyvekben, melyek kezem ügyébe kerültek s melyekhez inkább vonzódtam, mint bibliai történetek, énekek, a ponyva-irodalom termékei.

A tanító megpróbálván, rögtön, a mint felvettek, elsőnek tett osztályában s e helyet folyvást megtartottam. A többi tanítók s a növendékek a nagyobb osztályokból, sőt külső emberek is csodámra jártak s én nem egy vagy más productiont jutaltul. (Többek közt apám, ki diákos ember is volt egy kisse, a latin Pater postert és Credet, az egyes szavak értelmét magyarázván meg csak, betanított volt s ez volt productionimban a legnagyobb esoda). Az iskolázás folyvást kitűnő sikerrel haladt előre (Szalontán persze, hol egy rector és öt altanító alatt ugynevezett particula volt s lehetett végezni poezist, rhetoricát.) de a mellett minden könyv, a mi kezem ügyébe került, mohó vágygyal lón fölemészte. Gvadányi, a Hármás historia (Halleré.) Erbia s több e féle dolgok. Décsi Osmanograpiája. Fortunatus s mit én tudom mitéle apróság, a ponyva-irodalom egész özőnével együtt az egész városban felkutatva, elkölesönözve és megéve lónek. A bibliának nem maradt része olvasatlan, kétszer, háromszor is stb. s még a grammaticai osztályba alig érve, már nem tartottam nagyobb embert mint a könyv-, főleg a versirót, — meg is próbáltam a rimelést, melynek tárgyát iskolai és játszás közbeni kalandok képezték. Valahára eljött a költészeti osztály s én halomra írtam verseimet. Sajnálom, hogy ezek közül semmi sincs meg; rectorom a tisztázatot magához vevén, fűnek-fának mutogatván s elvívén magával. Arra emlékszem, hogy mielőtt a nagyobb világ tudná, a szalontai kis világ s a környék akkor már ismert, mint afféle poetát s ez nem kevésbé hízelt hűségomnak. (Tiszta még nemrégiben is felhozta, ő is, mint tractualis gondnok emlékeztvén rám, mily híres kis poeta voltam.)

A honi költészet új iskolája már akkor (1831.) teljes virágzásban volt; de én azt nem ismertem még Tanítóim, a Debreczenben beszitt hajlamuk szerint, Csokonait tüzték elem példányul, kit igen szerettem s Kovács József, kinek bálmutalm rimeit. (Kovács Pál társalgásának, utmutatásának, tanításának, sokat köszönök e részben.)

* A jelen nagy érdekű levelet Arany János Gyulai Pálhoz írta, ki az „Ujabbkori ismeretek tára” részére kért tőle életrajzi adatokat.

De római classicusokat, névszerint Ovid, Virgil és Horációt is nemcsak örömmel tanultam, hanem igyekeztem az iskolában nem olvasott helyeket is átburjánlani, valamint egyéb, az iskolában nem tanítottakat is, mihez hozzá férhettem, Justint, Curtiust, Livius néhány könyvét, Eutrópiust, Svetoniust, a skót Buchananus latin verseit olvasgattam, mely lectura által gyarapodtam a latin nyelvből, Verseket is e nyelven az akkori divat szerint nyeltem: milyenek lehetnek nem tudom most már megítélni. Megismertem Tassot, persze rossz magyar prózai fordításban (Tanárkötől) és Milton „Elveszett paradicsomát” (Besse-nyeitől) a Henriást (Pécelitől) Vályi „Pártos Jeruzsalemét”, Gáthi „Marmorosi éhségét.” Dugonics regényeit s több hasonló teremtményeit az epikai muzsának; szóval oly magyar irodalmat, mely azelőtt felszázaddal volt divatjában. Mert a vidéki közönség jobbadára még midézeken rágódott, az új iskola coryphaeusai Szalontara nézve még nem léteztek. Első tünemény előttem az új világól a „Lant” s egy „Aurora” volt, de az új modor, melybe nem nőttem volt bele magamat, rám nézve inkább elidegenítő, mint vonzó vala. Így folyt le a szalontai tanpályája, melynek pár utolsó éve már nem a jó szülők közvetlen felügyelete alatt telt le, mert hogy őket további költésztől megkíméljem, t. i. ruházatra és könyvekre s a collegiumi tartózkodás első pár évét is lehetővé tegyem, a tanulás mellett tanítottam is, s mint ilyen az iskolába laktam, kevés előnyére akár szogalmannak akár, erkölcsömnek. Mert e particulák mind megannyi collegiumok akartak lenni kicsinyben, férfiaságot keresvén benne, ha a főiskola, bravouresinjait, melyekről sok anekdota szivárgott hozták, utánozhatják. Mindazonáltal engem jó szellemem nagyobb kihágástól megőrzött, szorgalmam secsökkentsembe-tünőleg; de anyagi reményem, miért a praeceptorátogat felvállalám, igen szegényül ütött ki Hogy is ne? Rossz tartás mellett az egész évi jövedelem alig ment 100 váltó forinttra striktissimo calculo s én nem tudtam ezzel gazdálkodni. Debreczenbe alig vittem annyit, hogy a beöltözés költségeit fedezhessem; hazulról nem vártam, de tudván, hogy szüleim, ha a kis házat fejük felül s a pár köblös földet szájukból el nem adják nem küldhetnek, nem is kértem. E helyzet iszonyu volt reám nézve. Hany ki-ussza így a collegiumot? Nekem nem volt erőlyem küzdeni. Kedvem a tanulástól elment s márcziusban Kis-Ujzallásra mentem, ideiglenes tanítónak egy évre, hogy eszközt szerezsek tanulmányom folytatására. De e tel mégsem veszett el egészen, ha keveset tanultam: annál többet olvastam.

Megtörtém a német grammaticát az új iskola költőivel, sőt egy nagyobb diák francia nyelvtan kezemre esvén, a francia nyelv elemeivel is megbarátkoztam. Kis-ujzálláson Torók Pál az esperes s pesti pap volt a rector. Könyvtára a hazai és külföldi irodalmat válogatott munkákkal képviselte, s az szívesen megnyit számomra. Olvastam éjjel nappal, ha hivatalom engedte. It a hazai, főleg az új költői iskolához tartozó olvasmányaimat mindinkább kiegészíttem. Virgil Aeneide s pár könyvet lefordított (reg elteptem) s a németben Schillerig vittem. Új erővel s buzgalommal, de szinte sovány erszénnyel visszamenek Debreczenbe oly jó ajánlatok kiseretében a kisujzállási pártfogók részéről, hogy professoraim azonnali különö-sseben figyeltek rám s őszig a gradus elejé, e végödtem. Anyagilag is segítve lón rajtam, egyik tanár (Erdélyi) kis leányt bizta tanításom alá, egyéb jelei sem hiányoztak a figyelemnek tanáraink részéről — de én kalandos elterpályról ábrándozva, unni kezdtem az iskolai egyhangúságot, hosszallani a pályát, majd festő, majd szobrász vágytam lenni, a nekül, hogy tudnám, mint kezdjek hozzá; végre 1836. februárban önként, mindeu anyagi vagy erkölcsi kényszerítés nélkül odahagyam a collegiumot soha vissza nem téredő.

Eddig van barátom életem ez első időszaka s itt következik a fordulat. Jelenlegi állásom, hol a külsőre is kell tekinteni, nem engedni, hogy életiratom teljes legyen. Ha meghalok, ám jegyezze föl a biograph — ha lesz. De neked megvallom privátim! és te nem fogsz visszaélni bizalmammal. Fancsics László jeles szintársaságot tartván akkor Debreczenben, én, ha már szobrász nem leheték Ferenczy mellett, könnyebbnek találtam Thália zászlója alá esküdni. Elhatározasom mindenkit meglepett. Maguk a tanárok e szokatlan jelenséget, hogy legjobb tanulójok egyike, csupán a művészet iránti vonzalomból, minden anyagi kényszer nélkül, komédiássá akar lenni, a hivatás kétségtelen jelöl tekintettek. Erdélyi pártfogóm mit se szólott ellene, sőt az agg Sárvári magához hivatott, szavaltatott (akkor szép csengő hangom volt) és énekelteget s elégtelen ajánla „csak Sekszpirt! Sekszpirt domine!” Így lettem én színész, azonut is folytatva tanóráimat Erdélyi leányánál, azonut is hozzájárva ebédre, míg Debreczenben voltam. De a debreczeni társaságot egy színészi intrigue, nekem egész váratlanul felbontotta s ápril 1-én szétoszlott az, anélkül, hogy hozzám valaki szólott vagy sorsomról intézkedett volna, kivéve, hogy Hubay néhány ujnezot (közük Hegedűst, ki kevéssel eu előttem állott volt be) néhány más vidéki kóborokkal együvé verbuválván, az indulás perezében engem is megszólítottak, hogy követném sorsukat. Nekem nem volt mit tennem. Haza öreg szüleimhez, kik beöleim papot vártak? Vissza a collégiumba, honnan oly magas reményekkel távoztam? Ez mindkettő lehetetlennek tetszett előttem s így Hubayhoz csatlakoztam, anyai időt sem vehetvén, hogy szállásomról ágyamat és ládámot fehérneműmmel s könyveimmel együtt magamhoz vegyem — de nem is fért volna a szekerre, hol kezdő színésznék nem kompetál ennyi lomot hordani. Nagy-Károly, majd Szatmár, végre Máramaros-Sziget lón vándorlásunk eldorádója. Képzeld a nyomor! padon halm, kabattal tükarózni s kölesön kérni ruhát, míg az ember mosat. És ez rajtam történik, kit szegény öreg szüleim, minden vagyontalanságuk mellett, kisse mégis elkönyveztek. Rajtam, ki u. n. életem ember sohasem voltam, rajtam, kit életemben minden legkisebb csekélység végtelenül affligált. Ha volt is kedvem a színészet-hez, a mint hiszem, Debreczenben, jó társaságnál volt, — végkép elment az, e lümpök közt, e mellett az öntudat kigyói, szegény apám sanyaru nyugtalansága, mar-tak éjjel-nappal. Magányosan bolyongék Sziget hegyein, az Iza partján. — elmékedtem, vezeklettem. — Egy nap hasonló gyötrelmek közt álom ért rám — s jó édes anyámat halva láttam. A benyomás oly erős volt, hogy többé

nem vehetém ki fejemből, ellentétlenül ösztönt érzék hamamenni, de mikép? Sziget-Szalontához, az általam ismert uton kerülve, körülbelül 50 mérföld. A directorhoz, Hubayhoz fordulék, egy huszast kértem tőle, lehető di-jamból, de fölöslegesnek láttam vele közölni szándékomat. Egy zsebkendőbe kötöm egész vagyonomat, kimentem a piacra, hol 8 pengő krból egy cipőt s egy kevés szalonnát vettem, azzal megindultam, egyedül, gyalog. Első éjt az erdőben töltém, oláh fuvarosok tüze mellett, a többit koresmapadakon — s így végre Szatmáron, N.-Károlyon Debreczenen át 7 napi gyalog vándorlás után hazaértem, nem nagy öröme szegény szüleimnek. E szakaszt élet-temnek csupán így szeretném összefoglalni:

„Néhány havi sanyaru vándorlás s hanyattatás után, mi életében iorduló pontot képez, ugyanazon év nyarán már Szalontán leljük őt, stb. —“

De az 1836-ik év még nem merítette ki csapásait reám nézve. Alig pár héttel hazaérkeztem után szegény jó anyám meghalt, cholera-ban, hirtelen. Apám, az én kóborlásom ideje alatt szeme világát teljesen elveszté (mi néhány év múlva ismét, orvoslás nélkül megjött) — s most nézni a galambosz öreg embert, jó társát, egyedüli tá-maszát siratva, mint gyermek! Ha eddigi viszontagsá-gom meg nem tanított volna is, hogy belőlem soha sem lesz nagy ember: most föl kelle ebredni a kötelesség-érzetnek, s meggyőzni engem, hogy ősz atyámat nem lehet, nem szabad többé elhagynom. Elhatározám vele lakni a kis házikóban, melyet nem akart elhagyni, hogy leányához költözzék. A város és egyház előjárói részvet-tel tekinték sorsomat, — még azon őszszel megválasztá-nak u. n. correctornak (tanító a rector után, de több fizetéssel s több önállósággal, mint a többi altanítók) — jóllehet e hely tavaszig nem lett volna üres, s így ked-ve mért egyszerre 2 corrector lón.

Egy darabig atyámmal laktam, majd őt néném ma-gához vévén, az iskola épületébe költöztem én is. E hi-vatal, melyben a magyar s latin grammaticai osztályokat tanítám, 1849 — tavaszáig tartott, akkor egy évig irók a városnál, azután rendes aljegyző lettem, nem megyei jegyző, mint Kertbeny írja. 1840 — novemberében, 23 éves koromban, megházasodtam, szívem régi választását követvén. Ez idő alatt, 1836—40, nem szüntem meg folytatni olvasmányaimat, de inkább csak szórakozásból, mint ábrándos elzeljaimat lelesitendő, melyekről, ha nem mondtam le végkép, nem volt remények őket valaha el-örni. De izlésem így is a jobb könyvekre vezette választá-somat, s inkább olvastam olyat, miről hallottam, hogy remekmű, mint olyat, mi több mulatságot ígért ugyan, de kevésbbé volt nevezetes. Shakespeare német fordítá-sait akkor forgattam először. — s különös, hogy egy bi-zalmas körben (1836) Bánk-Bánt elbe tevék Stibornak, mert illoen ki is nevettem. Homért is elővettem ottan-ötán, küszködve a nyelvvel, melyből alig tudtam többet, mint az iskolában tanulhattam s ez nem volt sok. (Plu-tarch elzrajzaival már Debreczenben birkoztam volt ha-sonlóul.) Mindezek ezáltal erővesztéseknek látszottak s megis ösztönt érzék tenni. — keresni a nehezét még mulatságból is. A lancziában Telemaque és Florian után Molierebe kaptam, a mi nagy feladat volt, — s Crebillon remdránival gyötörtem magamat. Mindezt házasságomig tartott, akkor fölvettem magamban, nem olvasni többet, hanem élni hivatalomnak, családomnak, lenni közönséges ember, mint más.

Pár évig meg is állam fogadásomat. Az új, a ked-ves viszony, melybe léptem, elszórt, boldogított, hirlap is alig fordult meg kezzeimben. Szándékom volt gazdaság után látni, melyhez nem birtam elég ügyességgel, aztán hivatalom apró dolgai folytonos jelenléteimet igényelték a tanásházánál. Csak az est — a késő est volt az enyém, s azt oly boldogul tudtam eltölteni. 1842. tavaszán Szilá-gyi István, az író, egykori iskolatársam, jött mint rector Szalontára, ki máj ismételve koszorut nyert a Kistalud-társaságnál s az akadémia epen Szalontán léte alatt, 100 arannyal jutalmazá nyelvtani munkáját. Barátom, később asztali társam, tehát mindennapos vendégem levén, ter-mesztes, hogy a társalgás legtöbbször irodalmi tárgyak-ról folyt. O minden könyvet, a mi szeme elé akadt, hoz-zám hozott, kéretem, sokszor tukmálva, ellenemre. Majd a görög tragicusok fordítására unszolt, melyeket akkor a Kistalud-társaság kezdett kiadni (s így állt elé egy Phi-loctetes, majd dolgozatait olvasta fel s kérte ki róluk véleményemet, majd angol nyelvtant hagyott nálam, mely nyelvet akkor ő nem értett, curiozum gyanánt. S én ad-dig forgatam ez utóbbit, addig nevettem az olvasás bi-zarrságán. addig törttem Hamlet magánbeszédét, melynek egy angol nyelvtanból sem szabad hiányzani, hogy ked-vet kaptam a német Shakspearettől összevenni az eredetivel. A munka nehéz, de annál merlebb vala: egy debreczeni vásár meghozta nekem János király és II. Richard olesó stereoty, kiadását, — remekebb művei a nagy mesternek ne. lévén kaphatók. És nemsokára János ki-rály magyar jambusokban szólat meg, hogy ismét elhallgasson.

Később (1848), midőn a nyelvben már jártosb va-lék, újra elővettem fordítani Shakspeare-t, de az eredmény, a közbejött politikai viszonyok miatt, néhány töredéken kívül, csak az lón, hogy nevem, mint Shaksperae egyik fordítója, a Petőfi Coriolánja ezimlapjára került. Vissza-terve az előbbi korszakhoz — én tehát ismét beleestem az olvasás ragályába, a nélkül, hogy komoly szándékom lett volna valaha mint író föllépni. De nehez volt ellen-állanom a kísértésnek (1843. nyarán Pestre és Beesbe tett rövid utam, — hivatalos minőségben, szélesíté ugyan egy kevésse látkörömet, de mint-ide nem tartozó, egé-szen kimaradhat). — Egy falusi beszélyem némi tetsze-sel fogadtatt az rlekepekben. 1845. nyarán a megyei élet kiesapongásai, melyek szemem előlt folytak, némi satyrikus hangulatot gerjesztének bennem, és megkezdém minden előleges terv nélkül, írni az Elveszett alkot-mányt. A darab, eredetileg, nem volt a nagy közönség eleibe szánva, csak magánidőtöltésül kezdék abba, hogy kiöntsem hoszuságomat, mire más terem nem igen va-la, nem tartozván a kiváltságos osztályhoz. (NB. Nagyapám nemes volt, s apám, a kutyabőrnek birtokában, nem vala képes visszaszerezni e kiváltságot, minthogy erdélyi fe-jedelemtől, I. Rakóci Györgytől nyerte volt azt a család.) Hivatalommal, mint főlebb érintem, napestig el lévén foglalva, tudtam időt nyerni, százával önteni ama szé-p

hexametereket, s tovább huzozolni a rám nőtt, a mind-inkább szélesedő költeményt, a mint épen a pillanat sze-szélye hozta magával. Időközben a Kistalud-társaság ju-talom hirdetésre vig eposzra, melytől figyelmem először kikerülte volt, nyár folytában ismételtetett s én e vélet-len összetalálkozás által meglepetve siettem satirai e-po-zomat befejezni s felküldeni. Ha Szilágyi még Szalontán van, kétségekívül tüzbe dobtam volna, de ő még 1844-ben bevégezte a rektori hivatalt s a Szepességre, majd Pestre, majd Szigetre ment. Engem egyrészl a 25 arany esik-landot — szerettem volna látni, hogy érez az ember, ha irodalmi téren jutalmat kap; másrészt úgy sem volt mit féltennem ismeretlen nevémen. Különben, ha már a munka folytában éreztem annak tökéletlenségét, annak magában e költeményben elég nyoma van. A IV. ének-ben az idő malmáról szólva, mely mindent, még az irodalmi műveket is leörli garadján, fölemlitve némely rossz könyveket, e sorok következők saját munkámról:

Ott jön az én könyvemek öt első éneke is már . . .
Oh jaj! a melybe zuhant, honnét pora jegytenül fog
Hullani majd az örök feledékenségek irtébe.

s alább megint:

Nagy baj a költőnek . . . ha megunta teremtet
Jellemét maga is stb. . .

Az aranyokat, mintha lottérián, megnyerem, bírál-óim közül egy elismerőleg, egy szinte magasztalólag szolt a műről: de fölemben csak ama harmadik szó hangzott: „nyelv, verselés olyan, mintha irodalmunk vaskorát élők.“ Ugy véltem, hogy már most megállapodnom nem lehet, s 1846-ra népies költői beszély levén feladva, még az év nyarán írtam Toldit. Ekkori fogalmam a népköltészetről egy Szilágyihoz intézett levelben nem ugyan széptanilag formulázva, de talán mégis elég öntudattal így van ki-fejezve: „a népköltő feladata nem az, hogy elve-gyüljön a durva nép között, hanem, hogy ta-nulja meg a legfensőbb költői szépségeket is a népnek élvezhető alakban adni elő.“ Toldi ju-talma nemcsak az eredetileg 15 aranyból álló díjnak ki-velkép 20-ra emeltetése, nem csak a varatlan fogadtatás kritika e közönség részéről, de Petőfi és több írók ba-rátsága is lón, kik azonnal sietének az egyszerű vidéki jegyzőt, mint hasonlójukat körükbe fogadni s a válasz-tottak közé avatni.

1847-ben készen lett Murány ostroma és nagy része Toldi estélyének. Murányban oly nyelvet aká-rék megkísérteni, mely az irodalom s népies nyelv közt mindegy közepet tartson, erős legyen, de ne ezikornyás; oly nyelvet, mely szélesebb olvasó körrel bírhasson, mint csupán a művelti közönség, így akarván egyrészl a köl-tészeti nyelvnek nagyobb népszerűséget szerezni, másrészt a nepet egy fokkal magasabb olvasmányhoz szoktatni. A csel úgy hiszem megjárja, sikerült-e nekem, az már más. Különben sokat artott Muránynak, hogy a cselek-venyt mindenütt drámaivá akartam tenni, érzelmeiket, in-czulatokat, apró részletekre festeni, mintha leírhatná azt költő, mint a színész, mimikájával ki tud jelezni. Mind-azonáltal a mű jobb fogadtatást érdemelt volna, mert 1848-ban jelenven meg, a politikai rajongás miatt teljes-ten ignoráltak, soha senki meg nem bírta tudommal. Egyebiránt Kertbeny hibázt, midőn azt mondja, hogy ez pályamű volt s hogy én, Petőfi, Tompa mind verseny-zvén Szécsi Máriával, Szász Karoly nyerte el a jutalmat orrunk elől. Igaz, hogy a Kistalud-társaság pályafeladása ébreszté bennünk a gondolatot Szécsi Mariáról írni, de egyikünk sem oly ezáltal, hogy pályázzon. Te ezt magad is tudod gondolom.

Az 1848—49. viharos évek izgatottsága alatt keves-et dolgoztam, mert nekem erre nyugalom kell! Néhány vers, néhány kisebb ebeszéses folyóiratokba, ez volt minden. De már ekkor megkíséríttem a balladának ama nepi, eredeti formáját (melyek közül, a mint tudod, leg-jobbjan sikerült Rakóciné; bár az ilyeneket: A rab golya, Szöke Panni, Varró leányok, szinte e nemhez lehet so-ról) ellentétben a mi németes mesterkelt s erzelgős vagy declamáló balladáinkkal. Petőfi e részben inkább utannam jött mint megelőzőtt, legalább a „Megy a juhász“ nem volt az én mintam, de az övé lehetnek az en ki-sérleteim. (Ujabb versei közt van egy pár effele.) A for-radalomnak egy ideig csupán távoli szemlézője voltam s a „Vasárnapi Újság“-nak, melynek szerkesztésével meg-kináltattam, csupán nevémet kölcsönöztem oda, mint szer-kesztőtárs (azaz csak dolgozó társ), magam folyást Szal-ontán maradván. De 1849. tavaszán bureau hivatalt kör-tem s nyertem a magyar belügyminiszter alatt s előbb Debreczenbe, majd Pestre tettem át lakásomat. Az okok, melyek e szerencsétlen elhatározásra bírtak, kevesse va-lának politikai jelleműek.

1848. folytán többször is (3-szor) megfordultam Pesten s fényet megkezdém kívánni, mi természet-esen elégtelenné tón alacsony helyzetemmel, nevelé e elégtelenséget az is, hogy a zürzavaros időszak alatt alig kaptam meg valamit jegyzői fizetésemből, a város belügyei mindinkább bonyolodtak, a hivatal a körülmé-nyek miatt mind terhebbé vált. Ehez járult író bará-taim ösztönzése: keressék magamnak valami állomást, mely a központhoz közelebb vigyen s magam is vagytam az írói körökkel gyakoribb érintkezésbe jónni. Így tehát a forradalmi teygyverek szerencsésjét is hallván, 1849. ta-vaszán előbb Debreczenbe, majd Pestre mentem a mi-niszteriummal, mint fogalmazó. Családom egyelőre Szal-ontán maradt, holmimat eladandó és készűve a felutá-zásra, midőn a hirre, hogy az orosz Debreczen alatt van, buesut vesék a miniszteriumtól s június végén vissza-siettem családomhoz. Nem is foglalám el többé hiva-talomat a belügynél, Szegeden nem voltam, Váradon már evak látogatni.

Bekövetkezvén a catastropha, mint magánegyen laktam Szalontán 1851. őszig, midőn Körösrre meghivatam. Attól fogva itt vagyok. Szalontai tartózkodásom idejére esik a felv. (1851), midőn többnyire Geszten tanyázva, Domokosnak órákat adtam a költészetben. A forradalom legyőzete után kevesebbet dolgoztam, mint a forradalom előtt, bizonyos lyrai hangulatba estem a nélkül, hogy ly-rám mindig telj-s hangot adna. Munkám a divatlap — s más folyóiratokban közlött apróbb verseimen kívül ez időszakban Katalin költői beszély, a Nagydai ezi-gányok, (melyet ugyan már Körösrön fejeztem be) né-pies vig eposz oly kedélyállapot kifolyása, midőn a világ folyásával és önmagammal meghasonulva, torzalakok fes-

tésében akartam kárpótlást keresni. Legközelebb (1854) némi változtatással az első kidolgozásban megjelent Toldi estéje.

E művet Pesten, egy írói bizalmas körben, hol a jeles itész, a veterán Szemere Pál is jelen volt, felolvas-ván, szóba jött, mily ezélszerü lenne a hős férfi korából is dolgozva egy eposzt, az egészét trilogiává alakítani. — Ettől fogva sokat foglalkozom ez eszmével, megis kezdet-tem Daliás idők cím alatt, néhány évekig vittem, majd újra meg újra dolgoztam a nélkül, hogy eddig be-fejezhettem volna. Legfőbb akadály, mi e tekintetben roám súlyosul az, hogy a Toldi-monda két darabban már szinte ki van merítve; én pedig az eposzt mondára, a nép tudalmában is élő mondára szeretem alapítani, a légből kapott eposzok iránt ellenszenvvel vetettem, hiányozván azokból az, mit én eposzi hitelnék nevezek. Le fo-gom-e küzdhetni ez akadályt, még nem tudom. Egyéb működésem a folyóiratokba 1849. óta előttem is tudvák. (Hölygfutár, Csokonai lapok, Emléklapok, Magyar-Phoe-nix, Remény, Enyedi album, Nők könyve, Viszhang, Szép-irodalmi lapok, Delibáb, Müller naptára, Thalia, Divat-csarnok, mind hoz tőlem valamit. Népkönyve, Falusi es-ték, Ros naptár.)

Ime barátom itt életrajzom, elég hosszun, mégis röviden. Egyszerü élet ez, de mégsem nyugodt, esendes, mint némely gondolná: folytonos küzdés, melyben én voltam a gyöngébb fél. Több erélylyel, szilárdtsággal, ki-tartással tan lett volna belőlem valami, de ez hiányzott mindig. Tehetségem (a mit elvitáznai nem lehet, különben nem volnék ott, hol most vagyok) mindig előre tolt, ere-lyem hiánya mindig hátra vetett s így lettem, mint mun-kaim nagyobb része, töredék. Csinálj tebelőle egész et és kérlek, ha az idő kiadja (de hiszen erre csak pár nap kell) küld el nekem, mielőtt sajtó alá adnád, hogy las-sam nem esuszott-e be valamely hiba. Egyébiránt azt hiszem Berceznék akarod írni s engem meg akartál csalni hamis! Nekem mindegy akárhová teszed. Él j boldogul!

barátod

Arany János.

U. i. Petőfiveli viszonyomat bővebben is érintheted, az ismeretség kezdetét, látogatását 1847. (jun. 1—10.), majd nőjevel október végén, mikor vitte Pestre. 1848-ban Pesten kétszer, Debreczenben egyszer voltam vendege s január végétől májusig (1849) családja nálam lakott Szal-ontán.

(„Nemzet.“)

Arany János temetése.

Éppen egy hétre, hogy a magyar nemzet szobrot emelt legnagyobb elhalt költőjének, halt meg legnagyobb élő költője, Arany, ki meg ama gazdag fényes körből maradt reánk. Halála híré az egész nemzet a legnagyobb fájdalommal verte. O Felsőge a király a miniszterelnököt táviratilag szólította fel, hogy a költő családjával saját és a kiralyne részvétét tudassa. Klotild főhercegnő külön táviratban fejezte ki részvétét.

A Kistalud-társaság rendkívüli közgyűlésén Gyulai Pál elnök mely meghatottsággal tudatta a nagy vesze-séget. A társaság elhatározta testületileg jelenni meg a temetésen, valamint kimondotta, hogy arczképét lefesteti a Kistalud-terem számára, s bizottságot alakít, mely ja-vaslatot terjesszen elő a költőt megörökítő emlék-szo-bor tárgyában.

Az akadémia ülésén Lóczy elnök állva jelenté a nagy költő elhunytát. Az akadémia akarta a temetés költ-segeit hordozni, de a család ezt el nem fogadván, e te-metési költségre szánt 1000 forint a költő szobrára ajánlja fel. Elhatározta az oszlopesarnok átadását a temetésre s az elhunyt lakását özvegyének élethossziglan felajánlja használatra.

A főváros tanácsát Ráth főpolgármester hívta össze, mely a Vörösmarty sirböltáján csaknem szemben kivá-lasztott sirhelyet ingyen ajánlotta fel a nagy halott be-fogadására. Elhatározta, hogy a koporsóra a főváros ne-veben koszorut tesz, a temetésen testületileg részt vesz s a siremlékre az adakozásokat 1000 forint nyújtja meg.

A ravatal az akadémia oszlopesarnokában állítottat fel 23-án este. A falak és oszlopok fekete posztóval vo-nattak be. Az érezkoporsó babér, palma és ciprusokkal vétezt körül. — 24-en reggel meggyújták a csarnok aj-tai a közönség számára; a nép tolongva nézte a nagy szellem földi részeit. Koszorukat az egész nap folyamá-ban vitték. A koporsót a Margit-szigetről való tölgylevél fűzér övezte, mellét és fejét hasonló koszoru borította. József főherczeg rendelete a Margit-sziget küldötte.

A temetésen óriási tömeg vett részt. A város köz-és magánépületein gyászlobogók hirdették az általános gyászt. Boltok a temetés alatt zárva voltak. A gázlápka-kat felgyújtatták. A gyászszertartás az akadémia palotá-jában 3 óraker kezdődött s egyegyed 5 óráig tartott. — A menetet a lovas rendőrök nyitották meg, utána kü-lönböző egyesületek zászlókkal, az egyetemi és különböző tanintézetek ifjusága. A hat fekete lo által vont gyász-kocsit egy két teher lo által vont, koszorúkkal rakott koci-si előzte meg. A kocsit a tudós és irodalmi társaságok tagjai, előkelőségek, tábornokok követték s ezután a fo-gatok a családtagok és ismerősökkel. — Alkonyat volt már, midőn a költő földi maradványait a sirnak átadták.

A temetési szertartást Török superintendus végezte megható gyászbeszéd kíséretében. Utána Szász Karoly mondott megható emlékbeszédet az akadémia nevében; ezután Gyulai Pál szolt, reszkető hangon bucsúztatta el a Kistalud-társaságtól. A sirnál meg egyszer fellepett Török superintendus, megható szavakkal esetelven a nemzet vesztését.

Adatok Nagy-Enyed monographiájához.

Hadi készületről és felüléről 1663. 8-va Jan.

A nemes tanács, mind privilegiumának sértődésé-vel, mind pedig speciáliter magok fogyatkozásával tapasztalván az egyenetlen szolgáltatnak rossz eventussát, melyet praemeditative megakarván orvosolni, hogy a rendez-

gálat mindenkire igazán intéztessek, tetszett, hogy má-
tól fogván ezután pro perpetuo jure observantassék illen
mod és usus azon szolgálatban :

Hadnagy ur fl. 12. birsággal a négy fertályon jó
idején tegye hírre absque omni discretione gyalog és
lovassal nemes uraiméknak, készen legyenek akármely követ-
kező szükségre jó fegyverrel s paripával, vagy idején
fogadjon, a szükségkor fogatkozás ne essék, melyet ha
valaki temerarie transgredialván posthabeálna, eo facto
irremissibiliter Hadnagy uram 12 frttal az olyan refrac-
tárius nemes embert megzalogolja, ki helyett mást állít-
ván s expediálván, annak zálogjából azt az expeditus
embert, az időnek és utnak messzesége és requisituma
szerint contentálja. Ad haec, mikor közönséges hadi expe-
ditio kívántatik, ha ki maga személyében viritim fel nem
akar tlni, akár lovas akár gyalog legyen jó lovas és fegy-
verest tartozék pros e ezen poena alatt (ha e parancso-
lat szorosabban nem lézen) állatni; gyaloguraimék pe-
dig, ha lovas nem akarnak állítani, magok személyek-
ben menjenek el merta modo in posterum gyalog emberért
gyalog-soldost sub poena 12 fl. soha senkit benem vesz-
nek; Hadnagyunknak pedig eme plenaria anthoritása
lévén maga busulását távoztatni, ennek effectuálására
szorgalmatos gondja legyen.

VEGYES HIREK.

— **Emlékszobrot Aranyra!** A fővárosi sajtó
legtekintélyesebb organumai intéztek felhívást a magyar
nemzethez, az Arany János emlékére létesítendő ére-
szobor tárgyában. Lapunk is szerény körében megnyitja ha-
sábjait a gyűjtésre és szives adományokat illetékes ke-
zekbe küldés végett elfogad és nyilvánosan nyugtaz. —
(E czélra adakozott tek. Török Bertalan megyei főjegyző
úr 1 frtot o. é. — A szerkesztőség.)

— **Szüreteink** a végét járják s ha 27-én egy fél-
napi kellemetlen idő zavarta is annak menetét, nagy ré-
sze igen kellemes őszi időben folyt le. Termés gyenge,
közepes, must minősége általán jó, némely hegyeinken
kitünő. A 25 fokos Wagner-féle mustmértő 12—17 fokot
mutat. Kereslet nincs.

— **Bényei István** jó erőkből álló szintársulatával
jelenleg Brassóban időz, honnan a téli idényre, körülbe-
lől december elejére, Maros-Vásárhelyre tér. Vásárhelyi
utjában városunkban megállván, néhány előadást rende-
zend, mire nézve hatósági engedélyt is nyert.

— **Arany végrendelete.** Arany János végrende-
letében ezer forintot hagyományozott az akadémiának tö-
kéje gyarapítására. — Az akadémia 1000 frtot szavazott
meg a nagy költő szobrára, s ime Arany, ki soha sem-
mit sem hagyott életében viszonzás nélkül, nemes lel-
kűen még halála után is visszaadja az akadémiának ado-
mányát.

— **Köntak fentartása és építésére** a közmunka
és közlekedési miniszterium költségvetésében 1883-ra
3.461.432 frt, lett előirányozva, tehát 218.026 frttal több
mint 1882-ben engedélyezve volt. Ebből Magyarországra
2.916.110, Horvát-Szlavonországra s a határvidékre 545.322
frt esik. Magyarországon összesen 5.954.013 kilometer
hosszu állami ut van, melynek kezelése 80.866 frtba, fen-
tartására pedig 2.560.244 frt, szükséges. A törvényható-
ságoknak utjaik és hidjaik fentartására, különös tekintet-
tel a hadászati fontos utak és hidak fenntartására
200.000 frt vétetik fel. Ezt tudva nagyon helyes volna a
hadászati fontos megyékben Miháczfalva, Balászfalva,
Medgyes, valamint a közgazdasági tekintetben is oly
fontos Gyula-Fehérvár, Zalathna, abrudbányai utvonali
kiépítése iránt, valamint eddig nagy jövőre is felhívni
a kormányt, s most éppen a körülményeket is jól ismerő
br. Kemény Gábor miniszter ő nmlga figyelmét és támo-
gatását.

— **Öngyilkosság.** Havas-gyógyi Kristea Meffelj
Jakob f. hó 25-én este felakasztotta magát, s amint
az erről szóló jelentés tudatja „belehalt.“ Kérdetve
a jelentést hozó: valjon miért végezte ki magát az illető:
szerelmes volt-e, avagy veszekedett a feleségével, vagy
regezes volt, mind csak nemmel felelt, mert ő nem is
igen ismerte a megboldogultat s szépen ki vallotta, hogy
bizony az az ő tulajdon édes apja volt, még pedig — a
mi ily tett elkövetésénél ritkaság — 90 éves korában.
A járási orvos kiszállott az eset megvizsgálására.

— **Az európai bank aranykészlete.** Folyó októ-
ber elején az angol bank 21-4 millio font sterling, a
francia bank 988.1 millio frank, a német birodalmi bank
503.2 millio márká aranykészlettel rendelkezett, melyek
főleg az amerikai, jelesen a california, továbbá az urali
bányák s azonkívül az erdélyi bányák termékei szolgál-
nak nagyobb mennyiségű alapul.

— **Megjelent és beküldetett** „a kolozsvári állami-
lag segélyezett iparkola értesítője az 1881—2-ik tan-
évről.“ Szerkeszti Kiss Sándor igazgató tanár. Ezen ér-
dekes tanügyi értesítőt tárgyalni fogjuk részletesebben.

— **Magyar zenekar Amerikában.** Farkas Sándor
ezegledi népzeneke arra nagyon megnyerte az amerikaiak
tetszését. Népzenezeink közelebb Cincinnatiban. Sumann
hangversenytermében rendeztek előadásokat nagyszámu
közönség előtt, mely nem tudott eltelni a magyar nép-
dalok szépségeivel. A Cincinnatiban megjelenő lapok a
szó szoros értelmében tullezítják egymást a magyar
népzenezek dícséretében különös magasztalással emle-
getik a társulat fiatal tagját, Keeskmegye Döme Gézát,
ki nemcsak mint kitünő hegedűjátékos, de mint zene-
szerző is megnyerte az amerikaiak rokonszenvét. A „Cincin-
nati szabad sajtó,“ ezikecskében emlékezik meg a „ki-

tünő hegedűjátékosról és jeles zeneszerzőről,“ kinek „Lu-
czifer“ című Gyocinnatiból ezernél több példányban kap-
kodták szét Cincinnatiban néhány nap alatt. Nagy hatás-
sal játszott a zenekar ugyancsak ennek a fiatal zeneszerző-
nek „Budapesti emlék“ című magyar compositióját is,
a mely a „Churek és társa“ czég kiadásában jelent meg.
Farkas Sándor népzene-társulata Cincinnatiból e hó 16-án
San-Franciscóba utazott, hol szerződés szerint hat hó-
napig fog működni.

Szerkesztői üzenetek.

„Több gyulafehérvári polgárnak.“ Lapunk köre nem en-
gedi, hogy az ottani t. cz. polgármester úr viselt dolgait és e sem-
ényeit, valamint azon praktikus eljárás közreadjuk, mely szerint
bebizonyítja, hogy ő akkor is a város házában volt, a mikor nem lehe-
tett ott. — Sajnálattunkat fejezzük ki, hogy a dícsőséges multu és
szép hivatásu város érdekeit a t. cz. polgármester úr felfogni nem
akarja és méltóan képviselni nem bírja, — de ezuttal mégis csak az
erélyes t. aispán urhoz, vagy pedig a közigazgatási bizottsághoz utá-
sitjuk Önöket vizsgálat kérés végett, a mi kétségtelenül megfelelő
eredményre fog járni.

Lapunk barátait tisztelettel kérjük, sziveskedjenek minket a
szüret lefolyásáról röviden értesíteni.

Postai tudnivalók cz. közlemény, későni beküldése miatt,
csak a jövő számban jöhet.

Felelős szerkesztő: Dr. BOROS GÁBOR.

Kiadó-tulajdonos: POLLÁK MÓR.

Sz. 3875—1882.

tkvi.

Árverési hirdetemény.

A nagyenyedi kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóság ré-
széről közlé tétetik, hogy a kir. kincstár végrehajtató 130 frt 61 kr
tőke, ennek 1881. szeptember 6-tól járó 6% kamata 2 frt 80 kr
kötség követelése kielégítése végett végrehajtást szenvedett: Olár
Juon idős s neje Olár Oana szül. Trif-nak a gamsbuszi 54. számú
tjkyben A+ 1-7. és 9-15. rendszám alatt foglalt fekvőségei 379
frtban megállított kikiáltási árban Gamsbusz község előjárósági he-
lyiségében 1882. évi november hó 13-án délelőtt 10 órakor tar-
tandó nyilvános árverésen kikiáltási áron alól is eladatnak.

Venni szándékozők kötelesek a kikiáltási ár 10%-át készpénz-
ben vagy pedig az 1881. évi LX. t. cz. 42. §. jelzett árfolyammal
számított óvadékképesnek nyilvánított értékpapirokban a kiküldött ke-
zéhez letenni.

A vételárt pedig vásárló az árverezés jogerőre jutása után 15
nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó-, mint letéti
hivatalhoz lefizetni.

Különben az árverezés megállapított feltételei alólirt telek-
könyvi hatóságnál a hivatalos órák alatt és Gamsbusz község elő-
járóságánál megtekinthetők.

A kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóságtól.

Nagy-Enyeden, 1882. július hó 28-án.

Jovian,
kir. aljárásbíró.

Sz. 3876—1882.

tkvi.

Árverési hirdetemény.

A nagyenyedi kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóság ré-
széről közlé tétetik, hogy a kir. kincstár végrehajtató 137 frt 53 kr
tőke, ennek, és pedig 1881. szept. 6-tól járó 6% kamata 3 frt 65 kr
kötség követelése kielégítése végett végrehajtást szenvedett Komán
Vasziljának a gamsbuszi 58. számú tjkyben A+ 1-19. rendszám alatt
foglalt fekvőségei 407 frtban megállított kikiáltási árban Gamsbusz
község előjárósági helyiségében 1882. évi november hó 13-án dél-
után 3 órakor tartandó nyilvános árverésen kikiáltási áron alól is
eladatnak.

Venni szándékozők kötelesek a kikiáltási ár 10%-át készpénz-
ben vagy pedig az 1881. évi LX. t. cz. 42. §. jelzett árfolyammal
számított óvadékképesnek nyilvánított értékpapirokban a kiküldött ke-
zéhez letenni.

A vételárt pedig vásárló következő határidőben köteles a fel-
tételékben megnevezett kir. adó-, mint letéti hivatalhoz lefizetni az
árverezés jogerőre jutásától számítandó 15 nap alatt.

Különben az árverezés megállapított feltételei alólirt telek-
könyvi hatóságnál a hivatalos órák alatt és Gamsbusz község elő-
járóságánál megtekinthetők.

A kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóságtól.

Nagy-Enyeden, 1882. július hó 31-én.

Jovian,
kir. aljárásbíró.

Sz. 3874—1882.

tkvi.

Árverési hirdetemény.

A nagyenyedi kir. járásbíróság mint telekkönyvi hatóság részé-
ről közlé tétetik, hogy a kir. kincstár végrehajtató 146 frt 60 kr tőke
és ennek 1881. szeptember 6-tól járó 6% kamata 3 frt 65 kr költ-
ség követelése kielégítése végett végrehajtást szenvedő Denján Simeon-
nak a gamsbuszi 24. sz. tjkyben A+ 1-3. 6. 8. 10-16. rendszám
alatt foglalt fekvőségei 473 frtban megállított kikiáltási árban Gam-
busz község előjárósági helyiségében 1882. évi november hó 11-én
délután 3 órakor tartandó nyilvános árverésen kikiáltási áron alól
is eladatnak.

Venni szándékozők kötelesek a kikiáltási ár 10% át készpénz-
ben vagy pedig az 1881 évi LX t. cz. 42 §. jelzett árfolyammal
számított óvadékképesnek nyilvánított értékpapirokban a kiküldött
kezéhez letenni.

A vételárt pedig vásárló a következő határidőben köteles a fel-
tételékben megnevezett kir. adó-, mint letéti hivatalhoz lefizetni u.
m. az árverezés jogerőre jutásától számítandó 15 nap alatt.

Különben az árverezés megállapított feltételei alólirt telek-
könyvi hatóságnál a hivatalos órák alatt és Gamsbusz község elő-
járóságánál megtekinthetők.

A kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóságtól.

Nagy-Enyeden, 1882. július hó 31-én.

Jovian,
kir. aljáró.

Sz. 3878—1882.

tkvi.

Árverési hirdetemény.

A nagyenyedi kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóság ré-
széről közlé tétetik, hogy a kir. kincstár végrehajtató 50 frt 47 kr
tőke és ennek 1881. szeptember 6-tól járó 6% kamata 4 frt 5 kr
kötség követelése kielégítése végett végrehajtást szenvedett: Pap
Maria, Pap Todor és Pap Zsuzsanna kiskorúknak a gamsbuszi 90.
számú tjkyben A+ 1-19. rendszám alatt foglalt fekvőségei 660 frt-
ban megállított kikiáltási árban Gamsbusz község előjárósági helyi-
ségében 1882. évi november hó 14-én délután 3 órakor tartandó
nyilvános árverésen kikiáltási áron alól is eladatnak.

Venni szándékozők kötelesek a kikiáltási ár 10%-át készpénz-
ben vagy pedig az 1881. évi LX t. cz. 42. §. jelzett árfolyammal
számított óvadékképesnek nyilvánított értékpapirokban a kiküldött
kezéhez letenni.

A vételárt pedig vásárló a következő határidőben köteles a fel-
tételékben megnevezett kir. adó-, mint letéti hivatalhoz lefizetni, u. m.
az árverezés jogerőre jutásától számítandó 15 nap alatt.

Különben az árverezés megállapított feltételei alólirt tkönyvi
hatóságnál a hivatalos órák alatt és a Gamsbusz község előjáróságnál
megtekinthetők.

A kir. járásbíróság mint tkvi. hatóságtól.

N. Enyeden, 1882. július 31-én.

Jovian,
kir. aljáró.

Sz. 3880—1882.

tkvi.

Árverési hirdetemény.

A nagyenyedi kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóság ré-
széről közlé tétetik, hogy a kir. kincstár végrehajtató 21 frt 95 kr
tőke és ennek 1881. szeptember 6-tól járó 6% kamata 2 frt 75 kr
kötség követelése kielégítése végett végrehajtást szenvedett Asztalos
Nikulainak a gamsbuszi 98. sz. tjkyben A+ 1-12. rendszám alatt
foglalt fekvőségei 366 frtban megállított kikiáltási árban Gamsbusz
község előjárósági helyiségében 1882. évi november hó 15-én dél-
után 3 órakor tartandó nyilvános árverésen kikiáltási áron alól is
eladatnak.

Venni szándékozők kötelesek a kikiáltási ár 10%-át készpénz-
ben vagy pedig az 1881. évi LX. t. cz. 42. §. jelzett árfolyammal
számított óvadékképesnek nyilvánított értékpapirokban a kiküldött
kezéhez letenni.

A vételárt pedig vásárló az árverezés jogerőre jutása után 15
nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó-, mint letéti hi-
vatalhoz lefizetni.

Különben az árverezés megállapított feltételei alólirt telekkönyvi
hatóságnál a hivatalos órák alatt és a Gamsbusz előjáróságnál meg-
tekinthetők.

A kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóságtól.

Nagy-Enyeden, 1882. július hó 31-én.

Jovian,
kir. aljárásbíró.

Sz. 3882—1882.

tkvi.

Árverési hirdetemény.

A nagyenyedi kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóság ré-
széről közlé tétetik, hogy a kir. kincstár végrehajtató 77 frt 88 kr
tőke, ennek 1881. szeptember 6-tól járó 6% kamata 4 frt 50 kr költ-
ség követelése kielégítése végett végrehajtást szenvedő özvegy Pop Va-
szinának a gamsbuszi 139. sz. tjkyben A+ 1-20. rendszám alatt foglalt
fekvőségei 557 frtban megállított kikiáltási árban Gamsbusz község
előjárósági helyiségében 1882. évi november hó 16-án délután 3
órákor tartandó nyilvános árverésen kikiáltási áron alól is eladatnak.

Venni szándékozők kötelesek a kikiáltási ár 10%-át készpénz-
ben, vagy pedig az 1881. évi LX. t. cz. 42. §. jelzett árfolyammal
számított óvadékképesnek nyilvánított értékpapirokban a kiküldött
kezéhez letenni.

A vételárt pedig vásárló az árverezés jogerőre jutásától számi-
tandó 15 nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó-, mint
letéti hivatalhoz lefizetni.

Különben az árverezés megállapított feltételei alólirt telek-
könyvi hatóságnál a hivatalos órák alatt és Gamsbusz község előjár-
óságánál megtekinthetők.

A kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóságtól.

Nagy-Enyeden, 1882. július 31-én.

Jovian,
kir. aljárásbíró.

Van szerencsém teljes tisztelettel tu-
datni, hogy a már közelgő évadra

öntött fűtő kemenczém

megerkeztek mind hazai gyárakból, melyek
a meleget bizton kiállják és nem hasadnak
el, mivel ezen öntemények sokkal vasta-
gabbak a német vagy morva öntemények-
nél, — azért jobban fűtenek és melegségük
tartósabb.

Előre látva a vasárunk tetemes emelkedését,
igyekeztem ezen árukat a szokott időnél hama-
rább beszerezni és ezáltal azon kellemes hely-
zetben vagyok, hogy a gyáraknál már bekövet-
kezett áremelése dacára is önteményeimet az
eddiggi jutányos árban számíthatom, sőt hogy
t. vevőimnek a kemence vásárlást könnyebbit-
sem, minden nálam vett öntött vasfűtőt, ha ez
elégge nem melegítne vagy fűstölne, 20 napi
próba után hajlandó vagyok mással kieserőlni.

Mint a n. enyedi kerületi börtön ko-
sárkötő iparág kizárólagos raktárossa aján-
lom az alábbi fehér vesszőből font

KOSARAKAT

meglepő olcsó árban.

U. m.: Fehér vesszőből szilárdan font
fáskosarak fedéllel, ugyanez fedél nélkül,
úti börrönd alaku kosarak fedéllel és lezár-
hatók, karravaló hushordó kosarak, ruhás
kosarak. — Továbbá krumpli- és gyümöl-
esős kosarak zöld vesszőből

darabja 20 kr.

Bisztritsány Lajos.

E hó 25-től kezdőleg,
2 Triör napontai használatra
70 krajczárért kapható.
Értekezhetni

Bisztritsány Lajos-nál.